

Psikolojik Doğum Sırası İle Yetersizlik Duygusunun Yetişkin Bağlanma Stillerini Yordama Düzeyinin İncelenmesi

Psychological Birth Order and Inferiority Feeling as Predictors of Adult Attachment Style

Halil Ekşi, Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, halileksi@marmara.edu.tr

Erdem Sevim, Arş. Gör., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, erdemsvm@hotmail.com

Bilge Kurt, Psik. Dan., Pendik Fuat Köprülü İlkokulu, eglib.kurt@gmail.com

ÖZ. Bu araştırmanın amacı yetişkin bağlanma stillerinin psikolojik doğum sırası ve yetersizlik duygusu açısından yordanma düzeyinin incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmaya üniversitede öğrenim gören 73'ü (%27,7) erkek 191'i (%72,3) kadın toplam 264 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veriler White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri, Yetersizlik Duygusu Ölçeği ve Yetişkinler İçin Yaşantılar Envanteri kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde Pearson analizi, Bağımsız Gruplar T testi ve Çoklu Regresyon analizleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre BÇPDS (Büyük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası), KÇPDS (Küçük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası) ve yetersizlik duygusu puanları birlikte yetişkin bağlanma stillerinden kaçınmacı bağlanma alt boyutunun yaklaşık %11'ini açıklarken TÇPDS (Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası) ve yetersizlik duygusu puanları birlikte yetişkin bağlanma stillerinden kaygılı bağlanma alt boyutunun %21'ini açıklamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre bireyin kendisine ve yeterliliklerine yönelik değerlendirmeleri ile birlikte aile içerisinde geliştirmiş olduğu bağlanma örüntülerinin yanı sıra aile içerisindeki psikolojik konumunu algılayışı yetişkin hayatındaki ilişkilerin niteliğinde belirleyici etkisinin olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik doğum sırası, Yetişkin bağlanma stilleri, Yetersizlik duygusu

ABSTRACT. The aim of this study is to examine predictive power of psychological birth order and inferiority feeling on adult attachment style. In this regard, 191 female volunteers (%72.3) and 73 male volunteers (%27.7), totally 264 students from Marmara University participated in the study. The White-Campbell Psychological Birth Order Inventory, Inferiority Feeling Scale and Experiences in Close Relationships Inventory were used to collect data. In data analysis, Pearson correlation, Independent Sample T test and multiple regression analyses were applied. PBO (Psychological Birth Order) first-born, PBO-Youngest and inferiority feeling scores explain approximately %11 of avoidant attachment sub-dimension within adult attachment styles. PBO-Only and inferiority feeling scores explain approximately %21 of anxious attachment sub-dimension within adult attachment styles. According to the results of the research, it can be said that the individual's perception relating to the psychological position in his/her family could have a decisive impact on the quality of individual's adult life relations, as well as the individual's considerations related to his/her abilities or individual himself/herself together with the patterns developed within the family.

Keywords: Psychological birth order, Adult attachment style, Inferiority feelings.

SUMMARY

Purpose and Significance: Attachment styles characterize person's typical attachments related to mental process and behaviors in specific relations. The relations between child and caretaker in the early years of life, underlie all further relations in adulthood stage. The attachment situations in early age, in the other words, intimacy and communication, are maintained by choosing new figures in future years. It is considered that attachment's process and dynamics do not disappear after childhood stage, but maintain throughout the life. The attachment styles of individual have a significant impact on behaviors and attitudes which displayed in one's social and emotional relations. Therefore, in this research it is aimed to be examined the predictive level of attachment styles in close relationships considering psychological birth order and inferiority feeling.

Methods: The model of this research is the relational screening model. The research sample, which includes students from Marmara University/Atatürk Faculty of Education, consists of 73 (%27,7) male, 191 (%72,3) female of 264 students in total. Average of age of students in this research sample is 20.09, range from 18 to 25 ages.

Results: Research findings showed that PBO-First born and avoidant attachment style have positively and low relation ($r=16$); PBO-Youngest and avoidant attachment style have negatively and low ebb relation ($r=-15$); there is statistically significant positive and low ebb relation between PBO-Only, avoidant feeling ($r=19$) and anxious attachment ($r=19$). Among the points of PBO-First born, PBO-Youngest and avoidant attachment dimension, statistically significant differences were found , for the good of women (respectively; $t=20.68$, $p<.001$; $t=6.31$, $p<.001$; $t=2.11$, $p<.05$) and between PBO-Middle and PBO-Only points for good of men ($t= -3.57$, $p<.001$; $t= -4.28$, $p<.001$).It's stated that the points of anxious attachment dimension and inferiority feeling have no significant difference according to gender variable ($p>.05$).In reference to the results of multiple regression analysis conducted, points of PBO-First born, PBO-Youngest and inferiority feeling explain approximately %11 of avoidant attachment sub dimension within adult attachment styles; points of PBO-Only and inferiority feeling explain %21 of anxious attachment's sub dimension within adult attachment styles.

Discussion and Conclusion: According to the results of research, individual's birth order and the attachment styles in close relationships predict the inferiority feeling. In the other words, besides self and efficiency-oriented assessments, and attachment patterns that the individual built in family; the perception relating to the psychological position in the family have a decisivi impact on the relations in adulthood stage. While considering the relations between attachment styles and subjective well-being, and between psychological stability and the methods of overcoming stress, the future studies about this field supported by psychological consultation process will form a basis for new and effective interferences.

GİRİŞ

Bireyin davranışlarını çocukluktan getirilen algılayış, duyuş ve davranış alışkanlıkları etkilemektedir. Bu sebeple bireyin davranışlarını anlayabilmek için nasıl bir aile ortamında nasıl bir çocukluk geçirdiğini bilmek önemlidir (Cüceloğlu, 2006). Aynı aile ortamını paylaşan çocuklar hatta ikizlerin gelişim açısından farklı özellikler geliştirdikleri ve farklı çocukluk yaşantılara sahip olduğu belirtilmektedir. Çocuğun aile içindeki psikolojik konum algılayışı beraberinde bazı sorunları da gündeme getirmektedir. Bu noktada Adler özellikle kardeşler arası ilişkilerin niteliğini önemseyen ve ailedeki diğer çocukların varlığının çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerine dikkat çeken ilk kuramcı olmuştur (Geçtan, 2008). Adler'e (1985) göre her çocuğun gelişimi kardeşler arasındaki konumundan dolayı farklılık göstermektedir. Başka bir deyişle doğum sırası çocukların aile içindeki konumunu etkileyen ve psikolojik gelişimi açısından önemli bir paylaşılmayan çevresel özellik niteliği taşımaktadır (Jefferson, Herbst & McCrae, 1998). Aynı ailedeki iki çocuğun konumu asla birbirinin aynısı olmamakla birlikte doğum sırası konusunda sarsılmaz ve katı kurallardan söz edilemez ve önemli olan doğumun kronolojik sıralaması değil çocuğun aile içindeki konumuna ilişkin psikolojik algısıdır (Adler, 1985).

En büyük çocuk (İlk çocuk), daha sorumlu, geleneksel ve rekabetçi olma eğilimindedir. İlk çocuklar için yetişkinlerin memnuniyeti ve onayı önemlidir. Otoriteye saygı duyar ve kurallara önem verirler (Ashby, LoCicero & Kenny, 2003). İlk çocuk yaşamının ilk yıllarında kardeşi doğana kadar tek çocuk olduğundan çevresindeki ilgiden en büyük payı alır ve ilgi odağı olması nedeniyle şımartılır. Her zaman ilk ve tek olmayı tercih etmektedir (Shulman & Mosak, 1977). Aile içerisinde tek ilgi odağı olan ilk çocuk hiç beklemediği bir anda kardeşi doğduğunda bu konumunu kaybeder ve kendisini ilgi odağının dışında bulur. Bundan sonra anne ve babasının sevgisini kendine rakip olarak gördüğü kardeşiyle paylaşmak zorundadır (Adler, 1985; Corey, 2008; Geçtan, 2008).

Tek çocuk, en büyük çocuk ile benzer özelliklere sahip olduğu gibi, başarılı yönlendirme, toplumsal davranışları geliştirebilecekleri ortamdan yoksun olduklarında diğer çocuklarla paylaşma ve işbirliği yapmayı öğrenememe gibi kendilerine ait sorunları da oluşabilmektedir (Shulman&Mosak, 1977; Adler, 1985; Corey, 2008). Tek çocuklar genellikle anne ve babaları

tarafından şımartıldığı ve aşırı korundukları için her zaman ilgi odağı olmak isteyebilirler ve ileride çevrelerinden de bu davranışları bekleyebilirler. Eğer kardeşinin dünyaya gelecek olması söz konusu olursa yani bu konuları tehlikeye düşerse bunun kendilerine yapılmış bir haksızlık olduğunu düşünme eğilimindedirler (Adler, 1985; Corey, 2008; Geçtan, 2008).

Ortanca çocuk, aile içerisinde huzur ve barışı sağlayan bir arabulucu özelliği gösterebilir. Aynı zamanda ilk ve son çocuk arasında kendini sıkışmış hissedebilir ve kardeşleri kadar yetenekli olmadığını düşünerek onlara yetişmek için belli bir yarış içerisine girebilir (Shulman & Mosak, 1977). Ortanca çocuğun kardeşleri ile girdiği bu rekabet kendisini geliştirmesine ve başarı için daha çok çabalamasını sağladığı gibi çabuk pes etmesine ya da yenilgiyi erken kabullenmesine de neden olabilir (Adler, 1985; Geçtan, 2008). En küçük çocuk ise kendinden sonra doğup tahtını elinden alan olmadığından daima ailenin “en küçük çocuğu” olarak kalır ve ailesinin ilgisini paylaşmak zorunda kalmaz. Ailesinin gözünde her zaman çocuk olarak kaldığı için şımartılır. Bu da en küçük çocuğun benmerkezci olmasına neden olabilir. Çok fazla odak noktası olması ve şımartılması nedeniyle en küçük çocuklar bağımsızlığına kavuşamaz. Bununla beraber kendinden daha güçlü ve yetenekli gördüğü kardeşlerinden dolayı yetersizlik duygusu yaşaması da muhtemeldir (Adler, 1985; Geçtan, 2008).

Corey (2008), Adler’in kuramını tüm bireyler için normal olan yetersizlik duygusu üzerine temellendirdiğini belirtmektedir. Farklı kaynaklarda aşağılık kompleksi ya da aşağılık duygusu olarak da karşımıza çıkmakta olan yetersizlik duygusu belirli bir ölçüde her bireyde bulunmaktadır. Yetersizlik duygusu aslında patolojik bir nitelik, bir zayıflık ya da anormallik değil tersine yaratıcılığın kökenidir (Corey, 2008; Adler, 1985; Akdoğan, 2012; Adler, 1927). Yetersizlik duygusuyla üstünlük sağlayarak başa çıkmak için gösterilen çaba ve mükemmellik doğustandır. Yetersizlik duygusu sayesinde başarıyı yakalamak için motive oluruz. Yetersizlik duygusuyla başa çıkmak amacıyla kendimize yön verir ve daha yüksek gelişim düzeyleri için çabalarız (Corey, 2008). Yani yaşamın amacının saptanmasında, yaşamın biçimlendirilmesinde ve kişinin amacını en iyi şekilde anlayabilmemizde yetersizlik duygusu önemli rol oynamakta ve bireysel gelişimde önemli bir yer tutmaktadır (Adler, 1927; Adler, 2009; Hirao, 2014).

Adler (1927) yetersizlik duygusunun kaynağı olarak üç yaşantıya vurgu yapmaktadır. İlki çocuğun yetersiz organlarla doğması, ikincisi çocuğun şımartılması ve sonuncusu çocuğun ihmal edilmesidir. Organlarının gelişmemiş olması, bağımsızlıktan yoksun olması, daha güçlü kişilere bağımlılık gereksinimi ve başkalarına bağımlı olmanın acı vericiliği sonucu çocuk tüm gelişme dönemlerinde ebeveynleriyle ve yaşam boyunca dünyayla olan ilişkilerinde yetersizlik duygusunu yaşamaktadır. Çocuk erken yaşta üstünlük ve güç için çabalamanın ağırlığı altına girer (Adler, 2009). Aynı zamanda fiziksel yetersizlik, çeşitli hastalıklar veya herhangi bir nedenden dolayı güçsüz kalan çocuklar yaşamı hatalı şekilde anlamlandırmaya eğilimlidirler (Adler, 1985). Çocuğun şımartılması, yaşamın anlamlandırılmasında hataya yol açan ve yetersizlik duygusunun yaşanmasına sebep olan ikinci kaynak olarak görülmektedir. Şımartılan çocuk, karşılığında hiçbir çaba harcamadan isteklerine erişmeyi, alışık olduğu üzere, doğustan bir hak olarak görür. Çevresinin ilgi odağı yer almadığı durumları kendisine yapılmış bir haksızlık olarak algılama eğilimindedir ve aynı zamanda dışlanmış, terkedilmiş gibi hisseder. Hep alacak gibi yaşadığından vermeyi hiç öğrenememiştir. Başkaları tarafından her konuda hizmetine koşulduğundan bağımsızlığını elden çıkarmıştır (Adler, 1985).

Yaşamın anlamlandırılmasında hataya yol açan ve yetersizlik duygusunun kaynağını oluşturan üçüncü yaşantı çocuğun ihmal edilmesidir. İhmal edilen çocuklar sevgi ve toplumsallığın ne olduğunu öğrenemezler. Yaşamın sorunlarıyla karşılaştıklarında bu çocuklar doğal olarak diğer insanların yardımı ve iyi niyetiyle bunların üstesinden gelmelerini sağlayacak kendi güçlerini küçümserler. Bir kez toplumun kendilerine soğuk davrandıklarını hissetmişler ve hep bu soğukluğu beklerler. Başkalarına yararı dokunacak eylemlerle onların sevgi ve saygısını kazanabileceklerine ihtimal vermezler. Dolayısıyla da diğerlerine hep kuşkuyla bakarlar. Bir annenin ilk görevi, belli birine tamamen güvenebileceğini çocukta uyandırmak, daha sonra da bu güvenin giderek derinleşmesini ve tüm çevrenin güvenini kapsam alanına almasını sağlamak olacaktır (Adler, 1985).

Bir çocuk doğduğu andan itibaren annesiyle bağlantı içinde yaşar. Çocuğun ruhunda toplumsallık yeteneğinin ilk tohumları çocuğun annesiyle bağlantı içinde yaşadığı evrede yeşermeye başlar. Aslında anne toplumsal yaşamla çocuk arasında ilk köprüyü oluşturur (Adler, 1985). Bowlby'nin (1969) bağlanma hakkında yaptığı araştırmalarda annesini gören üç aylık bebeklerin gülümseme, daha kolay sesler çıkarma ve başkasına baktığından daha uzun süre annesini gözleriyle takip etmesi durumunu gözlemlemiştir. Ancak bebeğin annesini fark etmesini gösteren bu davranışlar bağlanmanın var olduğunu söylememiz için yeterli değildir. Bağlanma davranışından bahsedebilmek için bebeğin annesini fark etmesinin yanı sıra ona yakınlık sürdüreceği biçimde davranma eğiliminde olması gerekmektedir. Bir grup Afrikalı bebekle yapılan bir çalışmada altı aylık bebeklerde ağlama ve annenin peşinden gitme gibi yakınlığı sürdürme davranışlarının çok yaygın olduğu görülmüştür. Ayrıca bu çocukların tamamına yakınında bağlanma davranışının altı aylıktan mevcut olduğu ve bağlanma davranışını sadece odadan ayrılan annenin ardından ağlayarak değil aynı zamanda gülümseme, kollarına atlama, sevinç çığlığı atarak annenin geri gelmesini kutlama davranışlarıyla da gösterdikleri görülmüştür (Ainsworth, 1989).

Bağlanmanın işlem ve dinamiklerinin çocuklukla yok olmayıp hemen hemen yaşam boyu devam ettiği düşünülmektedir. Yaşamın ilk yıllarında bakıcıyla çocuk arasındaki ilişki figürleri, yetişkinlik hayatında da kendisi ve diğerleri ile olan ilişkisindeki temsillerin temelini oluşturmaktadır. Erken yaştaki bağlanma durumu yani yakınlık ve iletişim yeni figürler seçilerek ileriki yıllarda da devam ettirilir (Bowlby, 1969; Hazan & Shaver, 1994; Masterson, 2008). Ayrıca güvenli bağlanma, çocuğun gelecekteki zihinsel, duygusal ve sosyal yeteneklerini oluşturan bir zemin olarak düşünülebilir (Masterson, 2008). Bağlanma stilleri kişinin belirli ilişkilerdeki zihinsel süreç ve davranışlarıyla ilgili olan tipik bağlanmalarını karakterize eder (Shaver & Mikulincer, 2008). Kötü bakıcılarla çocuğun arasında yinelenen deneyimler çocuğun ayrılma eğilimine ve kendilik gelişiminde kararsızlığa yol açabilir. Dolayısıyla yetişkin kişi kurduğu her yeni ilişkide erken yaşantılarında eksik olanları telafi ediyormuş gibi hareket eder. Duygularla yüklü yetişkin ilişkilerinde kendilerini karşıdakinin olası tepkisinde görmede başarısız olduğunda ise önceki travmalar yeniden harekete geçecek ve şiddetli tepkiler ortaya çıkabilecektir (Masterson, 2008).

Anne bebek ilişkisinin aksine ikili ilişkilerde yetişkinler adil ve eşit taraflardır. Her iki taraf da korkar, incinir, yaralanır ve korunma ihtiyacı hisseder. Yine her iki taraf da anlayışlıdır, cinsel haz arayışı içindedir ve eşinin ihtiyacı olduğunda ona önem gösterir. Bu tarz ikili ilişkilerde her iki eşin özellikleri ve biricik birleşimleri duygularını, davranışlarını ve sonuçları etkiler (Schacner, Shaver & Mikulincer, 2003). Hazan ve Shaver'a (1987) göre yetişkin ilişkilerinde güvenli, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma olmak üzere üç farklı bağlanma stili vardır. Güvenli bağlanmada kişilerin benlik saygıları yüksektir ve rahatlıkla yakın ve samimi ilişkiler kurabilirler. Bu kişiler duygusal olarak açıktırlar ve uzun süreli yakın ilişkilere kendini adayabilirler. Duyarlı ve uygun bir eş ile kurulan iletişim reddedilme, eleştirilme ve istismarla ilgili endişeleri azaltır (Shaver&Mikulincer, 2008).Güvenli bağlanma psikolojik dayanıklılık, duygusal iyi oluş, stresle başa çıkma, kişisel uyum (Shaver&Mikulincer, 2008) ve psikolojik iyi oluş (Hazan & Shaver, 1990) üzerinde belirli bir etkiye sahiptir. Kendi içindeki zayıflıkları hoş görebilmek için kişileri cesaretlendirir (Shaver & Mikulincer, 2008).Güvenli bağlanma olumsuz duygularla başa çıkma yeteneğini geliştirir ve özyeterlik duygusunu artırır (Cooper, Shaver & Collins, 1998). Güvensiz bağlanma yalnızlık, depresyon ve anksiyete üzerinde etkilidir (Hazan & Shaver, 1990).

Kaygılı bağlanmada kişilerin romantik ilişkilerinde yakınlık ve korunma için güçlü arzuları bulunmaktadır (Shaver & Mikulincer, 2008). Ayrıca kişiler romantik ilişkilerinde daha tetikte ve eşlerine daha saplantılı olduklarından sevdiklerinden, aşkın değerinden emin olamazlar. Bu korku veren belirsizlik aşırı dikkatli olmalarını, güvence arayışlarını, sıklıkla karşılaşılan öfke itirazlarını ve kıskançlıklarını açıklamaktadır (Hazan & Shaver, 1987). Eşlerinin uygunluğu ve cevap verebilirliği için yoğun endişeleri vardır (Shaver & Mikulincer, 2008). Kaygılı olan kişilerin ilişkileri düşük tatmine sahiptir ve ayrılık ile sonuçlanma ihtimalleri yüksektir (Hazan & Shaver, 1987). Kaçınma bağlanma stiline sahip bireyler ilişkilerde reddedilmeyi veya kaybın acısını önlemek adına yakın ilişkilerden kaçınırlar ancak kendilik değerlerini yakın ilişkilerin değer ve

önemini inkar ederek devam ettirirler. Bu kişiler daha çok duygusal olarak uzak kalmayı ve kendine güvenmeyi tercih ederler. (Hazan & Shaver, 1987; Shaver & Mikulincer, 2008).

Yurt içinde ve yurt dışında yapılmış psikolojik doğum sırasının çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelendiği araştırmalar bulunmaktadır. Psikolojik doğum sırası ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları (Karadeniz, 2008), stresle başa çıkma stratejileri (Kalkan ve Koç, 2008), ana babaya bağlanma (Kalkan ve Odacı, 2010), karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi (Başaranoğlu, 2011), psikolojik sağlamlık (Oktan, Odacı ve Çelik, 2014), gelecek zaman romantik ilişkilerde uyum (Kalkan, 2008a), mesleki ilgi (White, Campbell, Stewart, Davies & Pilkington, 1997), algılanan başetme kaynakları (Pilkington, White & Matheny, 1997) ve akıldışı ilişki inançları (Kalkan, 2008b) gibi değişkenler ile arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Kalkan ve Odacı'nın 2010 yılında okulöncesi öğretmeni adaylarıyla yaptığı çalışmasında psikolojik doğum sırasının anne babaya bağlanma stillerini yordadığı görülmüştür. Ailede kendini Büyük Çocuk ve Ortanca Çocuk konumunda algılayan kişilerin anneye bağlanmada koruma ve ilgi\kontrol alt boyutlarından aldıkları puanlar düşüktür. Kendini Küçük Çocuk konumunda algılayan kişilerin anneye bağlanmada ilgi\kontrol ve koruma alt boyutlarından aldıkları puanlar yüksek iken babaya bağlanmalarında ilgi\kontrol ve koruma alt boyutlarından aldıkları puanlar düşüktür. Ailede kendini Tek Çocuk konumunda algılayan kişilerin de hem anne hem babaya bağlanmalarında ilgi\kontrol ve koruma alt boyutlarından aldıkları puanlar düşüktür. Kalkan ve Koç'un (2008) çalışmalarında ise psikolojik doğum sırasının stresle başa çıkma stratejilerini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ailede kendini Büyük Çocuk ve Ortanca Çocuk konumunda algılayan kişilerin kendine güvenli yaklaşım, iyimser yaklaşım, sosyal destek arama, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım alt boyutlarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kendini Küçük Çocuk konumunda algılayan kişilerin bu alt boyutlardan sosyal destek arama ve çaresiz yaklaşım alt boyutlarıyla ilişkili olmadığı görülürken kendini Tek Çocuk konumunda algılayanlar sadece sosyal destek arama alt boyutuyla ilişkili olmadığı görülmüştür.

Başka bir araştırmada ise çocukların aile içerisindeki psikolojik konum algılarının cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Araştırmada, kız çocuklarına nazaran erkek çocuklarının aile içinde daha çok kendilerini Büyük Çocuk ve Küçük Çocuk konumunda algıladıkları bulgulanmıştır. Duygusal ilişkilerde ve ilişkiyi başlatabilme noktasında kızların erkeklere nazaran daha düşük puan aldıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kendini büyük çocuk konumunda algılayanların, karşı cinsten bireylerle ilişkiyi devam ettirebilme, ortanca çocuk konumunda algılayanların ise ilişkiyi bitirebilme noktasında daha yetkin olduğu bulunmuştur (Başaranoğlu, 2011).

Kalkan (2008a) psikolojik doğum sırası ile romantik ilişkilerdeki uyumu araştırırken büyük çocuk, ortanca çocuk ve tek çocuk psikolojik doğum sıralarının gelecek zaman romantik ilişkilerdeki uyumu yordadığını tespit etmiştir. Cinsiyet, gerçek doğum sırası ve küçük çocuk psikolojik doğum sırasının gibi değişkenlerin gelecek zaman romantik ilişkilerde uyumu yordamadığı görülmüştür. Kalkan'ın (2008b) yaptığı bir diğer araştırmasının sonucunda ise büyük, ortanca ve küçük çocuk psikolojik doğum sıralarının akıldışı ilişki inançlarıyla anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yurt içinde yetişkin bağlanma stilleriyle psikopatoloji (Sümer, Ünal ve Selçuk, 2009), aleksitimi ve psikolojik belirtiler (Batıgün ve Büyüksahin, 2008), eşcinsellere yönelik tutumlar, cinsiyetçilik ve romantik ilişkilerle ilgili önyargılar (Okutan ve Sunal, 2011), yalnızlık düzeyleri ve sosyal becerileri (Deniz, Hamarta ve Arı, 2005), öznel iyi olma ve stresle başa çıkma tutumları (Terzi ve Çankaya, 2009), ebeveyn ilişki algısı (Çiftçi, 2010), mizaç ve karakter özellikleri ile depresyon (Elli, 2010) ve karar stratejileri (Erözkan, 2011) gibi çeşitli değişkenler arasında araştırmalar yapılmıştır.

Bireylerin psikolojik doğum sıraları ve yetersizlik duygularına göre sergiledikleri özelliklerin, onların yakın ilişkilerinde bağlanma stilleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bireyin sahip olduğu bağlanma stilleri sosyal ve duygusal ilişkilerinde sergilediği davranış ve tutumlar üzerinde belirli bir etkiye sahiptir. Bu sebeple bu çalışmada yakın ilişkilerdeki bağlanma stillerinin psikolojik doğum sırası ve yetersizlik duygusu tarafından yordama düzeyinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Psikolojik doğum sırası ve yetersizlik duygusu ile yetişkin bağlanma stillerini yordama düzeyini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın modeli yordayıcı korelasyonel araştırma modelidir. Yordayıcı korelasyon araştırmalarında, değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek değişkenler arasındaki birlikte değişim varlığını belirleme amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul'da 2014-2015 bahar yarıyılında öğrenim görmekte olan Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemde ise Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi öğrencileri arasından küme örnekleme yöntemiyle seçilen 73 (%27,7) erkek ve 191 (%72,3) kadın olmak üzere 264 üniversite öğrencisi yer almaktadır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yaş ortalaması 20.09 olup öğrencilerin yaşları 18-25 yaş arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri: Campbell ve arkadaşları tarafından 1991 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçeye adaptasyonu Kalkan tarafından 2005 yılında yapılmıştır (Kalkan, 2008a). Bireylerin "evet", "hayır" şeklinde cevaplandırarak kendi kendine uygulayabileceği 42 maddelik testin kadınlar ve erkekler için ayrı puanlama sistemi vardır.

Ölçek, Büyük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası (Memnun Edici \Düzenleyici), Ortanca Çocuk Psikolojik Doğum Sırası (Dışlanmış \İhmal Edilmiş), Küçük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası (Sevimli \İkna edici) ve Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası (Dikkatle bakılan) isimli dört alt boyuttan oluşmaktadır. Faktör analizi aracılığıyla ölçeğin yapı geçerliği incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda erkekler için toplam varyansın %50.27'sini açıklayan dört faktör, kadınlar için toplam varyansın %49.85'ini açıklayan dört faktör tespit edilmiştir. Test tekrar test güvenilirliği için 52 katılımcıya 4 hafta ara ile envanter tekrar uygulanmıştır. Kadınlar için güvenilirlikler Büyük çocuk ,89; Ortanca çocuk ,84; Küçük Çocuk ,78 ve Tek çocuk ,83 bulunurken erkekler için güvenilirlikler Büyük çocuk ,77; Ortanca çocuk ,79; Küçük Çocuk ,88 ve Tek çocuk ,89 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık güvenilirlikleri kadınlar için Büyük çocuk ,79; Ortanca Çocuk ,86; Küçük Çocuk ,82 ve Tek çocuk ,74 erkekler için Büyük çocuk ,65 Ortanca çocuk ,75 ve Küçük çocuk ,68 ve Tek çocuk ,82 olarak hesaplanmıştır.

Yetersizlik Duygusu Ölçeği: Üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusunu ölçmek amacıyla geliştirilen bu ölçek beşli likert tipinde olup 20 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar Cesaretin Kırılması, Kendi Değerini Yadsıma ve Yararsız Üstünlük Çabası olarak adlandırılmıştır (Akdoğan ve Ceyhan, 2014a). Alt boyutlar ayrı ayrı puanlanabilirken ölçekten yetersizlik duygusuna ilişkin toplam puan da elde edilebilmektedir. Toplam puan aralığı 20-100 puan olup ölçekten yüksek puan elde edilmesi yetersizlik duygusunun yüksek düzeyde yaşandığını göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri: Bağlanmada temel iki boyut olan yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarından kaçınmayı ölçmeyi amaçlayan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) Brennan ve arkadaşları tarafından 1998 yılında geliştirilmiştir. Toplam 36 maddeden oluşan ölçeğin Kaygı (18 madde) ve Kaçınma (18 madde) alt boyutları bulunmaktadır. Katılımcılar her maddenin kendilerini ne derece tanımladığını (1= beni hiç tanımlamıyor; 7= tamamiyle beni tanımlıyor) değerlendirerek işaretleme yapmaktadır. Ölçekteki 3, 15, 19, 22, 25, 27, 29, 31, 33 ve 35. maddelerin ters puanlanmaktadır.

İşlemler

Araştırma verileri Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi öğrencilerine veri toplama araçlarının uygulanması ile elde edilmiştir. Veri toplama araçlarının başında kısa bir açıklamaya yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilere veri toplama araçları uygulanmadan önce veri

toplama araçları başına eklenen açıklama sözlü olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin kimlikleri ile ilgili bilgileri yazmalarına gerek olmadığı, verilen cevapların gizli kalacağı, cevapların bireysel değerlendirmeye alınmayacağı ve elde edilen verilerin araştırma kapsamı dışında kullanılmayacağı belirtilerek katılımcıların eksiksiz ve içten cevaplar vermeleri istenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde mevcut araştırmanın amaçları doğrultusunda; ölçeklerden elde edilen toplam puanların betimsel istatistik sonuçları, cinsiyet değişkenine göre farklılığın belirlenmesi için yapılan Bağımsız Gruplar t Testi, değişkenler arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve de psikolojik doğum sırası ve yetersizlik duygusunun yetişkin bağlanma stillerini yordama düzeyini incelemek amacıyla gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları tablolar eşliğinde sunulmuştur.

Puanlar	N	$\bar{x}$	SS	$\bar{X}_{Mini}$	$\bar{X}_{Maks.}$
BÇPDS	264	7,09	2,89	,00	11,00
OÇPDS	264	,56	,71	,00	2,00
KÇPDS	264	3,49	1,56	,00	7,00
TÇPDS	264	1,46	1,25	,00	6,00
Yetersizlik duygusu	264	2,71	,49	1,45	4,10
Kaçınmacı bağ.	264	3,53	,99	1,00	6,61
Kaygılı bağlanma	264	3,88	,90	1,00	6,61

Tablo 1. Betimsel İstatistikler

Tablo 1’de Psikolojik doğum sırası ölçeği boyutları, yetersizlik duygusu ölçeği ile yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri alt boyutlarına ilişkin betimsel değerlere yer verilmiştir. Bu sonuçlara göre örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin psikoloji doğum sırasında büyük çocuk özellikleri gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte yetersizlik duygusu ölçeğinin ortalama değerinin (2.71) ve standart sapmasının (.49); kaçınmacı bağlanma alt boyutunun ortalama değeri (3.53) ve standart sapması (.99); kaygılı bağlanma alt boyutunun ortalama değeri (3.88) ve standart sapması (.90) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Psikolojik Doğum Sırası Ölçeği Alt Boyutları Puanları, Yetersizlik Duygusu Ölçeği Puanları ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Alt Boyutları Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1.BÇPDS	1	-,180**	,364**	-,194**	,061	,161**	,069
2.OÇPDS		1	-,100	,220**	,071	-,002	,066
3.KÇPDS			1	-,057	-,002	-,147**	,039
4.TÇPDS				1	,187**	,016	,189**
5.Yetersizlik duygusu					1	,192**	,439**
6.Kaçınmacı bağlanma						1	,148*
7.Kaygılı bağlanma							1

*p<,05; **p<,01

Tablo 2’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin psikolojik doğum sırası ölçeği alt boyutları, yetersizlik duygusu ölçeği ve yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri alt boyutlarının puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson analizi sonucunda BÇPDS ile Kaçınmacı bağlanma stili arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde (r=,16); KÇPDS ile Kaçınmacı bağlanma stili arasında düşük düzeyde ve negatif yönde (r=-,15); TÇPDS ile yetersizlik duygusu (r=,19) ve kaygılı bağlanma (r=,19) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 3. Psikolojik Doğum Sırası Ölçeği Alt Boyutları, Yetersizlik Duygusu Ölçeği ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	P
BÇPDS	Kadın	191	8,50	1,87	,14	20,68	262	,000
	Erkek	73	3,41	1,60	,18			
OÇPDS	Kadın	191	,47	,67	,05	-3,57	262	,000
	Erkek	73	,81	,76	,09			
KÇPDS	Kadın	191	3,85	1,49	,11	6,31	262	,000
	Erkek	73	2,58	1,40	,16			
TÇPDS	Kadın	191	1,28	1,03	,07	-4,28	262	,000
	Erkek	73	1,99	1,58	,19			
Yetersizlik Duygusu	Kadın	191	2,72	,51	,04	-,11	262	,991
	Erkek	73	2,72	,45	,05			
Kaçınmacı bağlanma	Kadın	191	3,62	1,03	,07	2,11	262	,035
	Erkek	73	3,33	,86	,10			
Kaygılı bağlanma	Kadın	191	3,89	,89	,06	,71	262	,865
	Erkek	73	3,86	,98	,12			

Tablo 3’de görüldüğü üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre BÇPDS, KÇPDS ve kaçınmacı bağlanma boyutu puanları arasında kadınlar lehine (*sırasıyla*; $t=20.68$, $p<.001$; $t=6.31$, $p<.001$; $t=2.11$, $p<.05$) ve OÇPDS ile TÇPDS puanları arasında erkekler lehine ($t= -3.57$, $p<.001$; $t= -4.28$, $p<.001$) istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Kaygılı bağlanma boyutu ile yetersizlik duygusu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 4. Psikolojik Doğum Sırası Ölçeği Alt Boyutları ve Yetersizlik Duygusu Ölçeği Puanlarının Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Kaçınmacı Bağlanma Alt Boyutu Puanını Yordama Gücü İçin Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P	İkili r	Kısmi R
Sabit	2,52	,36		6,97	,000		
BÇPDS	,08	,02	,23	3,71	,000	,16	,22
KÇPDS	-,15	,04	-,23	-3,68	,000	-,15	-,22
Yetersizlik	,36	,12	,18	3,01	,003	,19	,18
		R=,33	R²=,11	F= 10,224	p<.01		

Tablo 4’te görüldüğü üzere psikolojik doğum sırası ölçeği alt boyutları ve yetersizlik duygusu ölçeği puanlarının yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri kaçınmacı bağlanma alt boyutu puanını yordama düzeyi için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda BÇPDS, KÇPDS ve yetersizlik duygusu değişkenleri, kaçınmacı bağlanma puanları ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. BÇPDS, KÇPDS ve yetersizlik duygusu değişkenleri birlikte yetişkin bağlanma stillerinden kaçınmacı bağlanma boyutunun toplam varyansının yaklaşık %11’ini açıklamaktadır ($R=,33$; $R^2=,11$; $p<.01$).

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre yordayıcı değişkenlerin kaçınmacı bağlanma boyutu üzerindeki görece önem sırası; yetersizlik duygusu, küçük çocuk psikolojik doğum sırası ve büyük çocuk psikolojik doğum sırasıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde BÇPDS, KÇPDS ve yetersizlik duygusu değişkenlerinin

yetişkin bağlanma stillerinin kaçınmacı bağlanma boyutu üzerinde anlamlı bir yordayıcılığa sahip olduğu görülmektedir ($p<,01$).

Tablo 5. Psikolojik Doğum Sırası Ölçeği Alt Boyutları ve Yetersizlik Duygusu Ölçeği Puanlarının Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Kaygılı Bağlanma Alt Boyutu Puanını Yordama Gücü İçin Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	1,65	,28		5,85	,000		
Yetersizlik	,78	,10	,42	7,45	,000	,44	,42
TÇPDS	,08	,04	,11	1,96	,051	,19	,12
		R=,45	R²=,21	F= 33,598	p<,01		

Tablo 5'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin psikolojik doğum sırası ölçeği alt boyutları ve yetersizlik duygusu ölçeği puanlarının yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri kaygılı bağlanma alt boyutu puanını yordama düzeyini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre yetersizlik duygusu ve TÇPDS değişkenleri birlikte kaygılı bağlanma puanları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Yetersizlik duygusu ve TÇPDS değişkenleri birlikte yetişkin bağlanma stilleri kaygılı bağlanma boyutunun toplam varyansının yaklaşık %21'ini açıklamaktadır ($R=,45$; $R^2=,21$; $p<,01$).

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde yetersizlik duygusu değişkeninin kaygılı bağlanma boyutu puanlarını anlamlı seviyede yordadığı ($\beta=,78$, $p<,001$), diğer taraftan, TÇPDS ise kaygılı bağlanma boyutu puanları üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin olmadığı ($\beta=,08$, $p>,05$) görülmüştür.

TARTIŞMA

Araştırma sonuçları incelendiğinde kaçınmacı bağlanma stiline Büyük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası ile arasında pozitif yönde, Küçük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası ile negatif yönde anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir. Büyük çocukların hep önde olmak için çaba göstermeye ve fazla çalışmaya eğilimli olma durumları söz konusudur. (Adler, 1985; Corey, 2008; Geçtan, 2008). Küçük çocuklar ise diğer kardeşlere nazaran daha fazla ilgi gösterilerek yetiştirildiklerinden genellikle bağımsızlıklarına kavuşamadıkları düşünülmektedir (Adler, 1985; Geçtan, 2008). Kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireyler yakın ilişkilerin önemini ve değerini yadsıma eğiliminde olup bu şekilde benlik saygılarını devam ettirmektedirler (Hazan & Shaver, 1987; Shaver & Mikulincer, 2008). Büyük çocukların "davetsiz misafirler" in aileye katılması, kendilerine yönelik ilgi ve sevginin azaldığını hissetmesi ve bu sebep ile ebeveynlere ilişkin yaşamış oldukları hayal kırıklığı yakın ilişkilerde daha temkinli davranmasına sebep olabilir. Küçük çocuklar ise aile içerisindeki konumu sebebi ile ilişkilerde daha rahat ve samimi olabilmektedir ve aynı zamanda sürekli ilgilenilmesi ve isteklerinin yerine getirilmesi konusunda daha cömert ve istekli davranılması yetişkin hayatında bağımlı ilişkiler geliştirmesine vesile olabilir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bir diğer bulgu Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası ile yetersizlik duygusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmasıdır. Adler'in (1927) yetersizlik duygusunun kaynağı olarak vurguladığı üç yaşantıdan biri olan çocuğun şımartılması bu bulguyu destekler niteliktedir. Kaygılı bağlanma ile Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin tespit edilmesi araştırmanın bulgularından bir diğeridir. Kaygılı bağlanan kişilerin romantik ilişkilerinde yakınlık ve korunma için güçlü arzularının bulunduğu belirtilmektedir (Shaver & Mikulincer, 2008). Ayrıca bu kişiler romantik ilişkilerinde daha tetikte ve saplantılı olduklarından dolayı sevildiklerinden, aşkın değerinden emin olamazlar. Bu korku veren belirsizlik aşırı dikkatli olmalarını, güvence arayışlarını, sıklıkla karşılaşılan öfke itirazlarını ve kıskançlıklarını açıklar niteliktedir (Hazan & Shaver, 1987). Tek çocuklar genellikle anne ve babaları tarafından şımartıldıkları ve aşırı korundukları için her zaman ilgi odağı olmak isteyebilirler ve ileride çevrelerinden de bu yönde bir beklenti içerisinde

olabilirler (Adler, 1985; Corey, 2008; Geçtan, 2008). Mevcut araştırmanın bulgularına benzer bir şekilde Kalkan ve Odacı'nın (2010) okulöncesi öğretmen adaylarının psikolojik doğum sırası ve ana babaya bağlanma ilişkisi üzerine yapmış olduğu çalışmanın sonucunda psikolojik doğum sırasının ana babaya bağlanma stillerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası ile ana baba bağlanma ölçeği ilgi\kontrol ve koruma alt boyutları arasındaki negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Psikolojik doğum sırası, yetersizlik duygusu ve yakın ilişkilerde bağlanma stillerinin cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi sonucunda kaygılı bağlanma boyutu ile yetersizlik duygusu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı; Büyük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası, Küçük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası ve kaçınmacı bağlanma boyutu puanlarında kadınlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yani kadınlar erkeklere oranla aile içinde kendilerini daha fazla büyük çocuk ve küçük çocuk olarak algılamaktadırlar. Ayrıca yakın ilişkilerinde de kadınlar erkeklere göre daha fazla kaçınmacı bağlanma göstermektedirler. Ancak Başaranoğlu'nun (2011) yapmış olduğu araştırmasında erkeklerin, kızlara oranla aile içinde kendilerini daha fazla büyük çocuk ve küçük çocuk olarak algıladığını bulgulamıştır. Çiftçi'nin (2010) yapmış olduğu araştırmasının sonucunda ise kaçınmacı ve kaygılı bağlanma, yaşa ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda Ortanca Çocuk Psikolojik Doğum Sırası, Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası puanlarında erkekler lehine anlamlı bir farklılığın bulunduğu görülmüştür. Yani erkekler kadınlara oranla aile içinde kendilerini daha fazla ortanca çocuk ve tek çocuk olarak algılamaktadır. Psikolojik doğum sırasının oluşumunda engellik durumu, kardeşler arasındaki yaş farkı, ebeveyn tutumları ve yetiştirme tarzları yanı sıra kültürel ve sosyal faktörler de önemli etkenlerdir (Çakır ve Şen, 2012). Cinsiyet değişkeni açısından bireyin aile içerisindeki konumuna ilişkin psikolojik algısındaki farklılık toplumsal cinsiyet rolleri ve bu doğrultuda farklı aile tutumları ile açıklanabilir.

Mevcut araştırma sonuçlarına göre yetersizlik duygusu ve Tek Çocuk Psikolojik Doğum Sırası değişkenleri birlikte kaygılı bağlanma boyutunun toplam varyansının yaklaşık %21'ini açıkladığı; Büyük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası, Küçük Çocuk Psikolojik Doğum Sırası ve yetersizlik duygusu değişkenlerinin birlikte kaçınmacı bağlanma boyutunun toplam varyansının yaklaşık %11'ini açıkladığı görülmektedir. Başka bir deyişle bireyin psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusunun yakın ilişkilerdeki bağlanma stillerini anlamlı bir şekilde yordadığını; bireyin kendisine ve yeterliliklerine yönelik değerlendirmeleri ile birlikte aile içerisinde geliştirmiş olduğu bağlanma örüntülerinin yanı sıra aile içerisindeki psikolojik konumunu algılayışı yetişkin hayatındaki ilişkilerin niteliğinde belirleyici olduğunu söyleyebiliriz. Bu doğrultuda ailelere yönelik verilecek olan psikolojik danışman hizmetlerinde aile içerisindeki iletişim örüntüleri ve aile yapısı çocuk ve ergenlerin güvenli bağlanma stili geliştirmelerine yardımcı olacak tarzda ele alınabilir. Aynı zamanda yakın ilişkilerde bağlanma stillerinin öznel iyi oluş, psikolojik dayanıklılık ve stres başa çıkma tarzları ile ilişkisi düşünüldüğünde de bu alanda yapılacak çalışmaların psikolojik danışma sürecinde yeni ve etkili müdahale alanlarının yaratılmasına zemin oluşturacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1927). *İnsanı Tanıma Sanatı*, (Çev. K. Şipal). Ankara: Say.
- Adler, A. (1985). *Yaşamın Anlam ve Amacı* (Çev. K. Şipal). Ankara: Say.
- Adler, A. (2009). *Bireysel Psikoloji*, (Çev. A. Kılıçoğlu). Ankara: Say.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Akdoğan, R. (2012). *Adleryen Yaklaşımına Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Yetersizlik Duygusu ve Psikolojik Belirti Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akdoğan, R. ve Ceyhan, E. (2014a). Üniversite Öğrencileri İçin Yetersizlik Duygusu Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 117-128.
- Akdoğan, R. ve Ceyhan, E. (2014b). Adleryen Grupla Psikolojik Danışmanın Yetersizlik Duygusu ve Psikolojik Belirtiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 280-293.

- Ashby, J. S. & Kottman, T. (1996). Inferiority as a Distinction Between Normal and Neurotic Perfectionism *Individual Psychology*, 52(3), 237.
- Ashby, J. S., LoCicero, K. A., & Kenny, M. C. (2003). The Relationship of Multidimensional Perfectionism to Psychological Birth Order. *The Journal of Individual Psychology*, 59(1), 10-42.
- Batıgün, A. D. ve Büyüksahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik Belirtiler ve Bağlanma Stilleri. *Klinik Psikiyatri*, 11, 105-114.
- Başaranoğlu, Y. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Psikolojik Doğum Sırası ile Karşı Cinsle İlişkide Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Bowlby, J. (1969) *Bağlanma*. (Çev.T. V. Soylu). İstanbul: Pinhan.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment Styles, Emotion Regulation, and Adjustment in Adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380-1397.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları*. (Çev.T. Ergene). Ankara: Mentis.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Çakır, K. ve Şen, E. (2012). Psikolojik Doğum Sırasına Göre Adil Dünya İnancı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32(1), 57-69.
- Çiftçi, D. (2010). *Kişinin Ebeveyn İlişki Algısı ile Yetişkin Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Deniz, M., Hamarta, E., & Ari, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 33(1), 19-32.
- Elli, Ü. E. (2010). *Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri, Mizaç ve Karakter Özellikleri ile Depresyon İlişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2011(3).
- Geçtan, E. (2008). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1990). Love and Work: An Attachment-theoretical Perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 270-280.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Bağlanma (Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir Çerçeve). Ali Dönmez (Çev.). *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-49.
- Hirao, K. (2014). Comparison of Feelings of Inferiority Among University Students With Autotelic, Average, and Nonautotelic Personalities. *North American Journal of Medical Sciences*, 6(9), 440-450.
- Jefferson, T., Herbst, J. H., & McCrae, R. R. (1998). Associations Between Birth Order and Personality Traits: Evidence from Self-reports and Observer Ratings. *Journal of Research in Personality*, 32(4), 498-509.
- Kalkan, M. (2008a). Do Psychological Birth Order Position Predict Future Time Orientation in Romantic Relationships? *Interpersona*, 2(1), 89-101.
- Kalkan, M. (2008b). The Relationship of Psychological Birth Order to Irrational Relationship beliefs. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(4), 455.
- Kalkan, M. ve Koç, H. E. (2008). Psikolojik Doğum Sırası Bireylerin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Yordayıcısı mıdır? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 45-59.
- Kalkan, M. ve Odacı, H. (2010). Psikolojik Doğum Sırası ve Ana Babaya Bağlanma: Okulöncesi Öğretmen Adayları Üzerine Bir Çalışma. *NWSA: Education Sciences*, 5(3), 810-819.
- Karadeniz, S. (2008). *Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Psikolojik Doğum Sırası Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kramer, H. C. (1944). Inferiority Feelings in Psychotic Conditions. *Individual Psychology Bulletin*, 4(3), 67-74.
- Masterson, J. F. (Ed.) (2008). *Bağlanma Kuramı ve Nörobiyolojik Kendilik Gelişimi Açısından Kişilik Bozuklukları*. Habibe Şentürk (Çev.). İstanbul: Litera.
- Oktan, V., Odacı, H. ve Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik Doğum Sırasının Psikolojik Sağlamlığın Yordanmasındaki Rolünün İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 140-152.

- Okutan, N. ve Sunal, A. B. (2011). Eşcinsellere Yönelik Tutumlar, Cinsiyetçilik ve Romantik İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılar: Yetişkin Bağlanma Biçimleri Açısından Bir Değerlendirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(27), 69-77.
- Pilkington, L. R., White, J. & Matheny, K. B. (1997). Perceived Coping Resources and Psychological Birth Order in Scholl-aged Children. *Periodicals Archive Online*, 53(1), 42-57.
- Schachner, D., Shaver, P., & Mikulincer, M. (2003). Adult Attachment Theory, Psyodynamics, and Couple Relationships: An Overview. In S. Johnson & V. Whiffen (Eds.), *Attachment Processes in Couple and Family Therapy*. New York: The Guilford Press.
- Shaver, P., & Mikulincer, M. (2008). An Overview of Adult Attachment Theory. In J. Obegi & E. Berant (Eds.), *Attachment Theory and Research in Clinical Work With Adults*. New York: Guilford Press.
- Shulman, B. H. & Mosak, H. H. (1977). Birth Order and Ordinal Position: Two Adlerian Views. *Journal of Individual Psychology*, 33(1), 114.
- Sümer, N., Ünal, S. ve Selçuk, E. (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif Kompulsif Bozuklukla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Terzi, Ş. ve Çankaya, Z. C. (2009). Bağlanma Stilllerinin Öznel İyi Olmayı ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarını Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 1-11.
- White, J., Campbell, L., Stewart, A. E., Davies, M., and Pilkington, L. R. (1997). The Relationship of Psychological Birth Order to Career Interests. *Individual Psychology*, 53(1), 89.